

lehetnek egyenesek, vagy csúcsukon \pm visszahajlók. A virág vagy hengeres zárt, ilyen különösen a kisebb csak 15—18 mm h. virág, vagy harangszerűen szétnyíló, esetleg még később pár napos virágzás után oldalra fordul és a virágtakaró levelei kb. közepén könnyökszerűen kifelé fordulnak és sugarasan szétterpeszkednek. Ilyenkor messziről mutatja a virágorát. A virágok színe fekete violaszínű, vagy fekete biborszínű, ritkán akad másszínű is, élénkpiros, fehères, zöldes, halvány violaszínű, vagy biborszínű.

Terem az ország középső részében egészen a Tiszáig. Nyugaton átlépi az ország határát.

P. pratensis (L.) Tőlevelei kb. olyanok, mint az előbbié. Virágai bökölök kisebbszerűek, 1.5—2.4 cm h. A virágtakaró levelei csúcsukon visszagörbítettek. A porzók kezdetben kb. akkorák, mint a virág hengeres \pm zárt csöve, később valamivel ($-\frac{1}{3}$) rövidebbek. A virág színe kívül-belül világos, vagy sötétebb violaszínű.

Ez a típus nálunk csak szórványosan fordul elő a Nyírségen.

Ellenben gyakori a *f. hungarica* Soó, mely kívül élénk testszínű, belül szennyes sárga, vagy zöldessárga.

Új növények a Délkeleti-Kárpátok és a Feketetenger vidékének flórájához.

Plantae novae ad floram regionum Carpatorum meridionali-orientalium et Ponti Euxini.

Irta: Nyárády E. Gyula Kolozsvár.¹

A DK-i Kárpátok különböző területein, valamint Dobrogeában az elmúlt két évtizedben ismételten voltam tanulmányi és gyűjtő úton, amelyeken igen gazdag és választékos herbáriumi anyagot gyűjtöttem. Miután gyakran olyan területeket is érintettem, amelyeken botanikus még nem igen járt, várható volt, hogy ebben az anyagban sok újdonság lesz. Az újdonságok egyrészt már korábban leírtam és közöltem.² Azonban még mindig maradt sok közölni

¹ A latin szöveget Dr. Soó Rezső professzor revideálta.

² A közlések: Bulet. Grăd. Muz. Botan. Cluj (Kolozsvár) Vol. III. p. 111—112; IV. p. 95—98; VI. p. 126—131; VIII. p. 33—86 (Zahn, Hieracium); p. 87—95; IX. p. 224—225; X. p. 197—205; XI. p. 97—98; XII. p. 102—103; XIII. p. 54—56; 56—59 59—67 (Zahn, Hieracium); 67—77; XIV. p. 95—99; 218—225; XV. p. 187—191; XVI. p. 63—59; XVIII. p. 65—66 (Zahn, Hieracium);

való új növényem, amelyeket ez alkalommal hozok nyilvánosságra. Az itt közölt növények típusai a kolozsvári Ferenc-József-Tudományegyetem Növénytani Intézetének herbáriumában vannak letéve. Valamennyit magam gyűjtöttem az illető növényeknél közölt időben.³

Poa trivialis L. f. *foliosa* Nyár. f. n.

Planta flaccida, lamina foliorum lata et valde elongata, spiculis 2—3-floris viridibus, aspectu Poae nemoralis similis. Halb. Transsilvania. 1. Com. Brassó. In silvis ad „Wolffschlucht“ sub monte Schuler (Diákhegy), alt. cca. 1300 m s. m., solo calc., 2. VII. 1930. — 2. Com. Hunyad. In saxosis abruptis supra viam ferream, inter pagos Csopea et Ohába, alt. cca. 350 m s. m., 4. VII. 1930.

Festuca sulcata Hack. var. *incurvata* Nyár. v. n.

Gracilis, usque ad 67 cm alta, foliis 25—30 cm longis, scabris, 0.7—0.8 mm latis, sulcatis, in sectione cum typo congruit. (1. ábra 1. fig.) *Culmus versus paniculam tenuiter scaber. Panicula 7—8 (9) cm longa, modice contracta. Spiculis 10—13 mm longis, gracilibusque, 10—12-floris, arista 1—1.5 mm longa instructis, saepissime recurvatis.* — Hab. Transsilvania, com. Brassó. In graminosis montis Talinenberg supra pagum Barcasztpéter, alt. cca. 530—600 m s. m., 18. VI. 1930.

Hosszú karcsú, sokvirágú és részben sajátságosan elgörbült tüzérkéiről könnyen felismerhető. A két sorban álló virágok csúcsukkal a füzérke lapján lévő középvonal felé szorulnak, tehát így egymás felé közelednek. Ezáltal a füzérke középvonala hátszerűen kidomborodik és ezen oldal felé a füzérke elgörbül. Az elgörbült füzérkéknek rendes termésük lesz, szétbontásukkor semmi olyan jelenséget nem észleltem, amely a füzérkék görbeségének teratologikus vagy pathologikus eredetét igazolná. Érdekes, hogy egyes gyengébb szárazon 4—8 virágos füzérkék is vannak, melyeknek hossza 6—7 mm és egyenesek.

Ez a növény vastagabb levelei miatt osztandó a *F. sulcata* csoportjába. Ugyanezen lelőhelyen olyan alakok is élnek, amelyek természetben különösen hasonlítanak a leírt alakhoz. Ezeknek levélvastagsága csak 0.5—0.6 mm között ingadozik és zöld színe miatt a *F. pseudovina*-hoz inkább volna tehető mint a *F. valesiaca*-hoz. Ámde még az utóbbtól is eltér száalka nélkül is 8 mm h. füzérkéivel, melyeknek virágpelyvái 4 mm hosszúak. Úgy látszik

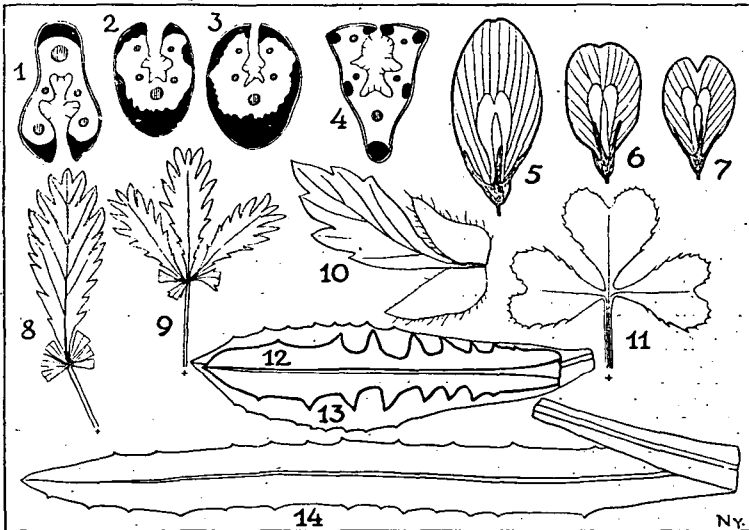
XIX. p. 78—87; Magy. Bot. Lapok XXVII. p. 86—91; Emlékkönyv a Székely Nemz. Múz. 50-éves jub.-ra 1929. p. 557—615. Veröff. geobot. Inst. Rübel in Zürich 1933. p. 152—185.

³ A történelmi határokon kívül eső helyneveket az illető ország névhasználatára szerint írom.

összekötő tag a leírt alak és a *F. valesiaca* között, melyet a HKV-ban *F. valesiaca* f. *longispiculata* Nyár. néven jelöltem meg.

Festuca pseudovina L. var. *transitoria* Nyár. v. n.

Dense caespitosa. Caulis gracilis, glaber, 18–40 cm altus. Foliis 7–12 cm longis, glauco-viridibus, scabris, incurvatis vel suberectis filiformibusque, 0.5–0.6 mm diam. latis, ± cylindricis, 5-nerviis. Fasciculis sclerenchymae ad unum latus crassissimis, mox lente attenuatis, sub-continuus vel interruptis, non, vel vix sulcatis. (1. ábra

1. ábra

2., 3. fig.) *Spiculis sine arista 7 mm longis, 1–2 mm longe aristatis, glabris vel versus apicem scabris.*

Hab. Dobrogea, dist. Constanța. In graminosis petrosive montis Alah-Bair supra pagum Baltagești, alt. cca 100–200 m s. m., solo saxoso et calc.-humoso. 29. VI. 1933.

Dobrogea-ban a *F. pseudovina* és *F. pallens* felette változatos. A fenti növény nagyon hasonlít a *F. pseudovina* ssp. *tenuis* Hack.-hez, továbbá a *F. pallens* ssp. *arenicola* Prod. és a ssp. *mamaiae* Prod.-hoz. Az elsőnek határozottan barázdás levelei vannak, miáltal növényüinktől hamar megkülönböztethető. A ssp. *arenicola* Prod.-tól csupasz száráival, vékonyabb, rövidebb és csak 5-erű (nem pedig 11-erű) leveleivel, ± megszakított sclerenchymájával különbözik. Végre a ssp. *mamaiae* Prod.-tól gyenge termetével, érdes és nem fényes, jóval vékonyabb leveleivel, ± megszakított sclerenchymájával és csak 5 (nem 7!) edénnyalábjával könnyen megkülönböztethető. Nézetem sze-

mint sajátos átmenet a *F. pallens* és a *F. pseudovina* alakok között.

Festuca picta Kit. var. ***crassa*** Nyár. v. n. (1. ábra 4. fig.)

Caulibus foliisque crassioribus, erectis, panicula stricta, rigida, spiculis 6—8-floris, 9—12 mm longis, nigro-violaceis, paulo aureo-variegatis, innovationibus semintravaginalibus, pluribus in vaginis purpureis 1—2 exterioribus communibusque confertis. Hab. Transilvania. In declivibus abruptis montis Custura supra vallem Lepuznicul mare in mtibus Retyezát, alt. 1800—2100 m s. m., 27. VIII. 1930. Planta valde pulcherrima!

Festuca violacea Schleich. f. ***pubens*** Nyár. f. n.

Culmi superne pubescentes, panicula paupera, erecta, ramis scabris, infimis 2—3 spiculatis spiculis 3—4-floris. Hab. Transsilvania, in mtibus Bucsecs. 1. In abruptis graminosis montis Buksoi, alt. cca 2400 m s. m., 5. VIII. 1930. 2. Muntenia in mtibus Bucegi. Ad saxum Babele, alt. cca 2200 m s. m., 4. VIII. 1938. Ezt az alakot azért kellett megkülönböztetni, mert a növény nem egyezik meg sem a f. *typica* Hack.-el sem pedig a f. *flaccida* (Schur) Hack.-el, melyeket szintén idéztek a Bucsecsről. Hackel monografiájában a f. *typica*-t így jellemzi: Szára csupasz, buga szegényes, alsó ágak 2—3 füzérekéjűek, füzérek 3—4 virágúak. A f. *flaccida*-t pedig így jellemzi: szár felül pelyhes, magas, buga sok füzérű, alsó ágak 4—5 füzérekécsék, érdesek, füzérek 2—3 virágúak. A f. *pubens* diagnózisából látható, hogy ezek egyikével sem azonos.

Bromus commutato-japonicus Nyár. hybr. n.

Ezt a növényt egymástól távol két igen eltérő környezetben gyűjtöttem s eleinte egymástól függetlenül tanulmányoztam. Mindkét eredményt leközlöm, s ebből kitűnik a két helyről gyűjtött növény némi eltérése is.

1. *Media inter parentes. Cum spiculis lanceolatis longisque et cum aristis ± squarrosis, ad basim contortis,* Bromi japonici admonet, sed cum glumis obtusis, arista non satis profundo inserta et spiculis grossiusculis, Bromo commutato similis. Hab. Transsilvania, comit. Torda. In agris ad pagum Koppánd, alt. cca 418 m s. m., 19. VII. 1933.

2. *Robusta, habitu magis Bromo commutato similis, etiam spiculis turgidioribus. Bromo japonico similis praecipue per aristas superiores contorto-divaricatas, praeterea per spiculas saepe ± graciles.* Hab. Oltenia distr. Dolj. Ad marginem silvae et agrorum et in pratis prope pagum Tâmburești, alt. cca 40 m s. m., 2. VI. 1929.

Növényeimet összehasonlítottam a tőfajoknak Péntes A. által közölt leírásaival s az eredményt az alábbi táblázatban foglalom

össze. Ebből mindössze az tűnik ki, hogy növényeim a tőfajoknál kisebb virágúak s legfeljebb az anthera mutat némi köztségre. Növényeim a *Pénzes* közölte formák egyikével sem egyeztethetők össze. Egyébként nem is a közölt méretekre helyezem a növény hybrid voltának tényét, mint főleg a diagnózisban leírt megjelenésre nézve. Ime a táblázat:

	Bot. Közl. XXXIII. (1936) p. 105 et 113.				Br. commutato — japonicus			
	Br. commutatus		Br. japonicus		Koppánd		Tâmburești	
		Nr. nervi		Nr. nervi		Nr. nervi		Nr. nervi
Gluma sup.	6·5 mm l.	9	4·5-5 mm l.	5	6·5 mm l.	9	6·5 mm l.	9
Gl. inf.	5·5 "	9	6-7 "	8	5·5 "	5	5 "	4
Pal. inf.	9 "	9	9·6 "	9	8 "	8	8·75 "	9
Arista	5·5-7·5 "	—	3-9 "	—	6 "	—	7 "	—
Anthera	1 "	—	1·5 "	—	1·1 "	—	1·2 "	—

Heleocharis palustris (L.) R. Br. var. **filiformis** Nyár. v. n.

Caulibus floriferis $\frac{1}{3}$ — $\frac{3}{4}$ mm, raro usque 1 mm latis, 15—20 cm altis, spiculis 3—10 mm longis. Hab. Transsilvania, comit. Udvarhely. Inter pagos Parajd, Korond et Firtosváralja, alt. cca 500—800 m s. m., 17. VI. 1924.

Heleocharis palustris (L.) R. Br. var. **Casparyi** Abromeit

Hab. Muntenia, distr. Braila. In salicetis Danubii, prope oppidum Braila. 12. VI. 1923. — Óriási szára 3 mm, vagy ennél is vastagabb és 60 cm-nél magasabb. Előfordul a Szamos mentén Kolozsvár és Gyalu között is. Leg. Csűrös.

Allium sphaerocephalum L. ssp. **burcicum** Nyár.

Foliis longis, fistulosis, filamentis interioribus apice trifidis, dentibus longis aequalibusque, e perigonio cca 4 mm longo valde exsertis umbella sine bulbillis. Ab A. sphaerocephalotypico differt: umbella laxissima, pedunculis longissimis, flexuosis, perigonio albob-membranaceo, floribus sterilibus densis, brevibus, albo-viridibus.

Hab. Transsilvania, comit. Brassó. In graminosis montis Talinenberg, supra pagum Barcasztpéter, alt. cca 530—600 m s. m., 18. VI. 1930.

Dianthus diutinus Kit. f. **luxuriosus** Nyár. f. n.

Robustus, ad 90 cm altus, foliis caulum longis taeniiformibusque, 2·5 mm latis, capitulis magnis, 10—25-floris. (Capitulum typi 1—3 floribus, exceptionaliter etiam 15-floribus cf. Bot. Közl. 1914. p. 2.)

Hab. Dobrogea, distr. Tulcea. In campis ad marginem silvae prope pagum Letea, alt. cca 3 m s. m., 18. VII. 1923.

Aconitum toxicum Rchb. f. **parcecrispulum** Nyár f. n.

Inflorescentia seriatim vel circa pilis crispulis subadpresse oblecta, floribus obscure coeruleis. Hab. Transsilvania, comit. Brassó. Ad

rivum Gr. Weidenbach sub mtibus Bucsecs, prope pagum Barca-rozsnó, alt. cca 720 m s. m., 12. VIII. 1929.

Alyssum petraeum L. var. **magnosiliculosum** Nyár. v. n.
Siliculis ellipticis, ad 8 mm longis, loculis saepe 3—5 ovulatis. Ab A. corymboso differt: siliculis angustissime plano-marginatis, non globosis, inflorescentia non corymbosa, racemis non abbreviatis.

Hab. In horto botanico Univ. Claudiopolis sub *A. corymboso*, e seminibus ex Bremen ortis, 27. V. 1927.

Potentilla saricana Prod. var. **monstrosa** Nyár. v. n.
Alta, robusta, a medio vel parte inferiore graciliter ramosa. Stipulis superioribus magnis, saepe latioribus quam 1 cm, foliis stipulis 2—3 × longioribus, superioribus indivisis integerrimisque vel denticulatis, (1. ábra 10. fig.) inferioribus pinnatipartitis. Calyce exteriori post anthesim conspicue magna, 20 mm vel ultra longa, 5—6 mm lata, planta cinerea. Una cum typo.

Hab. Dobrogea, distr. Constanța. Ad ripam Danubii prope pagum Cernavoda, alt. cca 40—50 m s. m., solo loessaceo, 25. V. 1930.

Potentilla thuringiaca Bernh. ssp. **hunyadensis** Jáv. (1. ábra 8., 9. fig.).

Foliis inciso-serratis, dentibus gracilibus, oblongo-ovatis lanceolat s-que, acutiusculis. Hab. Muntenia, montibus Bucegi. 1. Valea Cerbului, alt. cca 1500—1800 m s. m., 6. VIII. 1938. — 2. In subalpinis montis Jepii mari supra pagum Sinaia, alt. cca 1900 m s. m., 10. VIII. 1929.

Ezt az eléggé feltűnő növényt először var. genuina Th. W. f. incisa Nyár. néven írtam le. Most úgy vélem azonos a *Jávorka* növényével. Megemlítem azonban, hogy feltűnő nivókülönbség van a lelőhelyek között, miután a Jáv. féle növény Szászváros alatt Újgredistye felé 600 m alatt termett.

Potentilla cavarnana Prod. (*hirta* × *taurica*) f. **grossidentata** Nyár.

Dentibus foliolorum magnis, rarescentibus. Hab. Dobrogea, distr. Tulcea. In monte Vraja et Suluc, supra pagum Măcin, alt. cca 150—200 m s. m., solo granítico, 19. VII. 1929.

Prunus spinosa L. alaksorozata a levél meze szerint. Mint ismeretes a *Prunus spinosa*-nak igen változatos alakköre van. Az alakok megkülönböztetése különböző szempontok szerint történhetik, mint pl. a cserje tövises vagy tövistelen, levél-íkadással egyszerre virágzik-e avagy-nem, virágai aprók vagy nagyok, leveleinek milyen alakja, milyen meze van. Ez utóbbi különösen fontos, mert hiszen az év legnagyobb részében leveles kőkényekkel találkozunk s köztük igen feltűnik a levélbeli változatosság. Különösen nagy mértékben vonatkozik ez Kolozsvár vidékére. Ezért

szükségét éreztem, a teljesen csupasz levelútól a bundás hátú levélig a *Prunus spinosa*-nak négy sorozatát megkülönböztetni.

Formae Pruni spinosae secundum indumentum foliorum:

var. **lombensis** Nyár. v. n.

Tota superficies foliorum juvenilium una cum nervo medio glabra.

Hab. Transsilvania. Ad marginem silvae „Város erdeje“ montis Lomb, supra oppidum Kolozsvár, alt. cca 600 m s. m.

var. **vulgaris** Sér. *Foliis subtus ± aequaliter pubescentibus, demum ± calvescentibus, sed saltem in parte inferiore nervi medii pubescente.* Ubique vulgaris.

var. **subdasyphylla** Nyár. v. n.

Nervo medio dense, nervis lateralibus parce pubescentibus, foliis demum ± calvescentibus, indumentum solum nervo medio manens.

Hab. Transsilvania, comit. Udvarhely. In monte „Jézuskiáltó“ supra urbem Székelykeresztur. 8. V. 1925.

Ez az alak bundás középere révén meglehetősen szőrös benyomást kelt.

var. **dasyphylla** Schur.

Foliis subtus abunde cinereo-pubescentibus, demum vix, vel paulum calvescentibus. In apricis Transsilvaniae mediae frequens.

Trifolium retyezaticum Nyár. hybr. n. = **badium** × **strepens**
Media inter parentes. Inflorescentia Tr. badii 20 mm lata, (1. ábra 5. fig.) Tr. strepentis 10—11 mm lata (1. ábra 7. fig.) et hybridi 15 mm lata. (1. ábra 6. fig.) *Similiter longitudo florum hybridae 6 mm est, inter 9—10 et 7 mm parentium. Differt ab duobus parentibus inflorescentiis non tantopere densis sed laxioribus et floribus paucioribus.* (5—7 fig. kb. 2× nagyítva.)

Hab. Transsilvania in mtibus Retyezát. In valle Riu mare, alt. cca 600—900 m s. m., una cum Tr. strepente; paulum supra in valle Lepuznic etiam Tr. badium crescit.

Első pillanatra feltűnik tömören aranysárga virágaival és gömbölyű virágzatával, mely utóbbi jelleg rögtön a Tr. badium-ot juttatja eszünkbe. Az erősebb példányok habitusa a bővebb elágazás folytán a Tr. strepens-re hasonlít. A virágzat és a virágok nagysága a két szülőfaj között áll.

Trifolium repens L. var. **obcordatum** Nyár. v. n. (1. ábra 11. fig.).
Foliis subparvis, cuneiforme obcordatis, antice profunde sinuatis vel incis. Inflorescentia ± ochroleuca, ssp. ochranthae similis.

Hab. Transsilvania, Alpibus Fogarasensibus. In pratis alpinis, in lapidosis et rupibus ad lacum Bulla-tó, alt. cca 2000—2200 m s. m., solo schist. 3. VIII. 1927.

Trifolium pratense L. ssp. **frigidum** Gaud. f. **aberrans** Nyár. f. n. *A ssp. frigidum praecipue floribus laete purpureis et stipulis perfecte glabris discrepat.* Hab. in Carpatis meridionalibus. 1. Mtibus Retyezát. In monte Paltina, alt. 1600 m s. m., 13. VIII. 1924; 2. Mtibus Fogarasensibus. Circa lacum Bulla-tó, alt. cca 2000—2200 m s. m., solo schist; 3. VIII. 1927; 3. Mtibus Bucegi. Valea Cerbului, alt 1500—2000 m s. m., 16. VIII. 1938; 4. In valle Jalomica sub monte Obârşie et Doamnele, alt. cca 1800—2000 m s. m., calc. 6. VIII. 1930.

Euphorbia virgata W. et K. f. **latibasalis** Nyár. f. n. *Foliis ramorum latis, ovato-lanceolatis.* Hab. Transsilvania, comit. Kolozs. In graminosis prope stationem viae ferreae Kolozsbós, alt. cca 420 m s. m. 25. VI. 1923.

Az **Euphorbia cyparissias** L. szezonpolymorfizmusa. Az Euphorbiákön gyakran észlelhetjük, hogy különösen a virágzás után a meddő szárrészek igen eltérnek a virágzó növénytől. Fűtejünk közül legnagyobb változatosságot a közönséges **Euphorbia cyparissias**-on tapasztalunk. Változatossága különösen az olyan években nagy mérvű, amikor a talajviszonyok mellett a víz eloszlása lehetővé teszi számára, hogy magvainak elhullatása után is, késő őszig viríthasson. Ilyen hosszú virításra volt alkalmas az 1941-iki rendkívül esős év is, amidőn októberig viríthatott. Megfigyeléseim alapján az **E. cyparissias**-nak két alakcsoportját különböztetem meg, ú. m. a *vernalis* és a *serotina* csoportokat, melyekből mindenik hónapra esik valamilyen jellemző alak.

A *vernalis* csoport tulajdonképpen egyénfejlődéstani (ontogenetikai) állapotnak is tekinthető. Tagjai noha nagyon eltérő külsejűek, szoros értelemben vett rendszertani fokozatot nem alkotnak; ellenben a *serotina* csoport tagjai legalább is oly ökológiai formákat képviselnek, melyek a faj egyénfejlődésének nem szükségképpen tartozékai. Fellépésük ha bizonyos minimális ökológiai tényezők adva vannak, a nyár végéhez van kötve.

Végeredményben az első csoport három alakja mégis tavaszi és nyáreleji alakot, a többi pedig nyárutói, ill. őszi alakot képvisel. Miután egymás mellett nézve nagyon eltérőeknek látszanak, igen kívánatos számbavenni és megnevezni őket.

Formae periodicae Euphorbiae cyparissiadis.

* *Ramusculi axillae foliorum parvi, steriles, manentes, foliis caulinis rarescentibus, 1—2.5 cm longis.*

A var. **vernalis** Nyár. Formae:

f. **juvenilis**. *Caulibus breviter virgatis, basi valde squamosis, foliis distantibus in axilla innovationum superiorum perpar-*

vis, foliis \pm brevioribus. Inflorescentia densa, globosa.
(2. ábra 1. fig.) Mense Aprili ubique.

f. *normalis*. Caulibus gracilioribus, foliis brevibus inferioribus subdeciduis, innovationibus axillae foliorum gracilioribus conspicuioribusque, inflorescentia major, radiis furcatis. Planta est forma mensis Maius.

2. ábra.

f. *senilis*. Forma fructifera, innovationibus axillae foliorum longis, valde -evolutis, folia caulis \pm desunt. (2. ábra 2. fig.) Forma mensis Jun.—Jul.

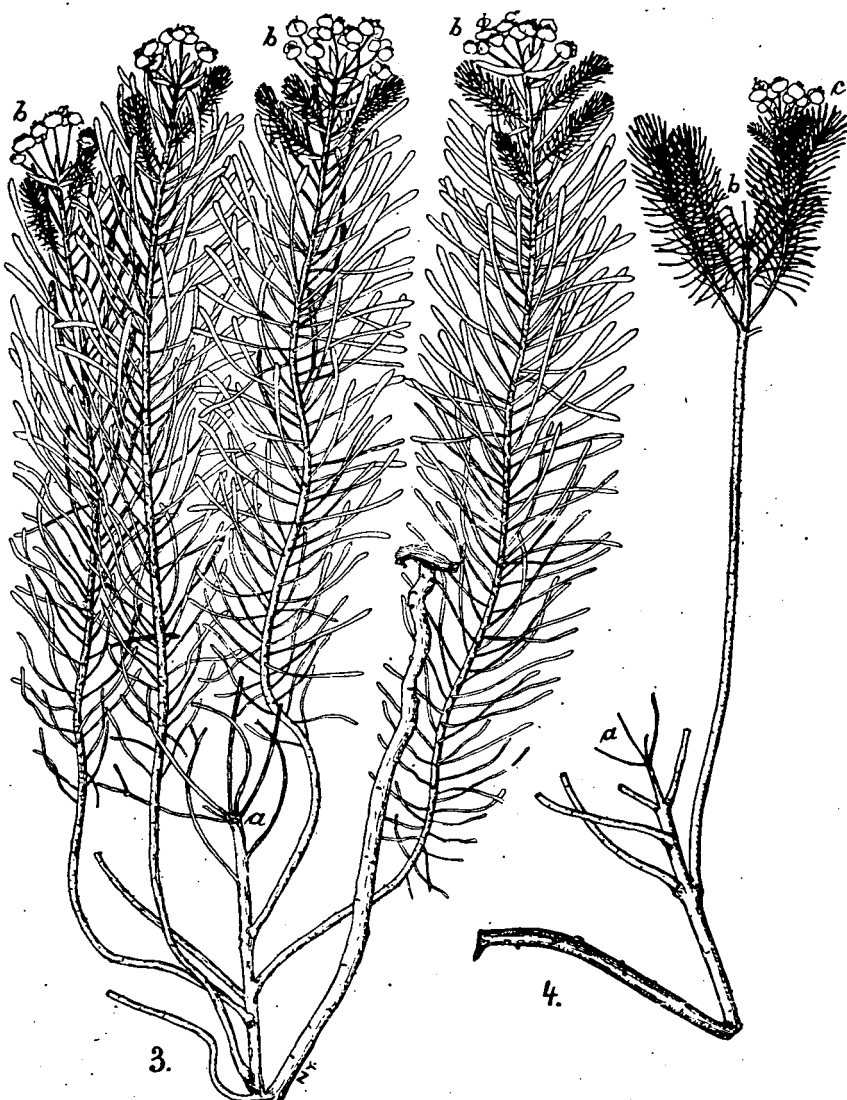
** *Caule primario aphylo, innovationes axillae foliorum caules novi, longi virgulti fiunt, qui foliis 3—5 cm longis, apice obtusiusculis, densissime oblectis, umbella parva, ad apicem caulis inter folia sessili praediti sunt.*

B var. *serotina* Schur. Julius-October.

Explicatio ulterior:

f. *eramosa* Nyár. Caulibus flexuosis, e rhizoma oriundis, eramosis. Hic-illuc.

f. **ramosa** Nyár. (3. ábra 3. fig.) *Caulibus flexuosis, longissimis, sub inflorescentia vernali (fig. 3 a) oriundis.* Circa oppid. Kolozsvár: Házsongárd, Bükk felé, Morgó.

3. ábra.

f. **biramosa** Nyár. (3. ábra 4. fig. *Ut praecedens sed ter florescit, nam rami floriferi autumnales sub inflorescentia mensis Augusti (3. ábra fig. 4 b.) oriundi.* Kolozsvár: Házsongárd.

f. **velutina** Nyár. *Ut formae praecedentes, sed caule*

breviter denseque velutino. Foliis glabris. Kolozsvár:
Malomvölgy.

Centaurium turcicum (Vel.) Ronn. var. **glabrum** Nyár. v. n.

A typo differt: inflorescentia perfecte glaberrima, seu basi bractearum subglandulosa. Hab. Dobrogea, distr. Tulcea. In declivibus saxosis et silvaticis vallis Valea Radului, prope pagum Greci, alt. cca 100 m s. m., 25. VI. 1933.

Myosotis silvatica (Ehrh.) Hoffm. f. **luxuriosa** Nyár. f. n.

Conspicue foliosa, foliis caulinis magnis, latis, 13—22 mm latis, 30—60 mm longis. Lamina foliorum basalem 22—33 mm lata, 30—60 mm longa, petiolus cum lamina aequilongus vel ± brevior. Hab. Muntenia, distr. Prahova. In silvis ad pedem montium Bucegi. supra pagum Busteni, alt. cca 1000 m s. m., solo calc., 11. VI. 1925.

Roppant bőséges és nagy leveleivel tűnik fel, tölevelei olykor mint valami kisebb Pulmonaria levelek hozzák csalódásba az embert.

Myosotis alpestris Schm. f. **macer** Nyár. f. n.

Planta tenuior, 10—18 cm alta, calycibus fructiferis 3—3.5 mm longis, pilis brevibus adpresse obtectis, floribus parvis, 2—3 mm latis, aspectu aliquomodo M. arvensis admonet. Hab. Moldova. In monte Ceahlău (Csalhó), alt. 1800—1900 m s. m., 25. V. 1924.

Campanula patula L. f. **serratisepala** Nyár. f. n.

Sepala inferne minute denticulata, interne ± pubescentia. Planta a medio ramosa, floribus majusculis, erectis. Hab. Transsilvania, Mtibus Retezat. In valle Riu mare, alt. cca 500—900 m s. m., 14. VII. 1924.

A szár élein lévő igen apró lefelé néző tüskék miatt érdes. Feltűnő hosszú kehelycimpái miatt a *C. Péterfii* Soó-hoz hasonlít, de szárlevelei feltűnően keskenyek.

Campanula sibirica L. var. **asperrima** Nyár. v. n.

Tota planta cinerea, densissime hirsuta, praecipue calycibus et ovariiis abundanter albo-hirsutis. Hab. Dobrogea, distr. Caliacra. Inter vineas ad litora Ponti Euxini prope pagum Cavarna. Alt. cca 100 m s. m., solo calc. 17. VI. 1925.

Az erdélyi és cavarnai példányok vegetatív részein a szőröség tekintetében tulajdonképpen fokozati különbség van. Azonban a kehely és a termő mezében már nem csupán fokozati különbségekről van szó. Az erdélyi *C. sibirica* kehelysallangjai és termései zöldek. Voltaképpen csupaszek, csak a széleken és az éleken érdes-pillás szőrűek. A cavarnai példány kelyhe és termője azonban egész felületén bőven erőteljes serteszőrökkel fedett, úgyhogy az egész pártá alatti rész egy fehér borzas tömegnek látszik. Ezen alak keletkezése minden bizonnyal a környezet xeromorph jellemé-

nek következménye, amit más növényeken is észlelhetünk, mint pl. az u. innen leírt *Salvia nutans* var. *sublanuginosa* (Bul. Gräd. Muz. Bot. Cl. VI (1926) p. 126.

Campanula napuligera Schur. var. **ramifera** Nyár. v. n.

Ad 40 cm alta. Foliis caulinis distantibus, oblongo-lanceolatis. Ramis 3—4; gracilibus, tere semper unifloris (rarissime 2 (3)-floris), floribus multoties longioribus, corymbum formantibus. Floribus parvis, cum ovario maxime 15 mm longis, ovario sphaerico, latere valde convexo (ad typum \pm obconico). Hab. Transsilvania, in mtibus Retyezát. In valle Bukura supra vallem Lepuznicul mare, alt. cca 1600—1700 m s. m., solo granit., 27. VII. 1930.

A növény olyasféle benyomást kelt, mintha a *C. abietinalis* való hybrid volna.

Scabiosa ochroleuca L. f. **magnifica** Nyár. f. n.

*Omnibus partibus major et altior. Foliis omnibus simpliciter pinnatipartitis, laciniis foliorum inferiorum utrimque grosse- et tere inciso-serratis, 5—10 mm latis, basi decurrentibus. Laciniis foliorum superiorum anguste lanceolatis, linearibusque, integris. Inflorescentia, nec-non globus fructuum major ut typi. Hab. Transsilvania, comit. Brassó. In pratis humidis prope pagum Szászhermány, alt. cca 520 m s. m. copiose una cum f. *Scopolii* Lk. 18. VI. 1930.*

A falu mellett mezei út mentén rendkívül gazdag *Scabiosa*-s rét van. A f. *magnifica* mellett található átmeneti alakokat a typus, vagy a f. *Scopolii* felé. Mindezek mellett terem ott a f. *variifolia* Hay. is.

Scabiosa ochroleuca L. var. **cana** Nyár. v. n.

Foliis caulibusque adpresse et densissime breve hirsutis canescentibusque, foliis lyratis. Dobrogea, distr. Tulcea. In silvis Babadag apud viam publicam versus Tulcea. 14. VII. 1931.

Phlomis tuberosa L. var. **subtomentosa** Nyár. v. n.

Foliis subtus cinereo tomentosis, petiolis dense pilosis.

Hab. Transsilvania, comit. Udvarhely. In herbis montis „Jézuskiáltó“, supra urbem Székelykeresztur, alt. cca 450—530 m s. m., 8. V. 1925.

Teucrium chamaedrys L. f. **ramosum** Nyár. f. n.

Caulibus e basi usque ad inflorescentiam valde ramosis, rami saepe corymbum formantes. Hab. Dobrogea. In arenosis marginis silvae Letea, alt. cca 3 m s. m., 18. VII. 1923.

Homokos helyeken nemesak földalatti tönkje nyúlik indaszerűen meg, hanem a virágzó szára is bőven elágazik egészen a virágzatig. Az ágak gyakran a főszár csúcsának magasságáig nyúlnak meg és sátorozó bokrocskát alkotnak.

Stachys sideritioides C. Koch var. **calvescens** Nyár. v. n.

Calycibus viridibus, paulo hirsutis, tubo dentibusque saepe glandulosis, fauce ampliore, subcampanulata. Hab. Dobrogea, distr. Caliacra.

1. In arenosis ad litora Ponti Euxini prope pagum Sabla. Alt. cca 1—10 m s. m., 13. VI. 1925; 2. Capul Caliacra, alt. cca 0—80 m s. m., solo calc, 15. VI. 1925; 3. Inter pagos Ecrene et Balcic, alt. 50—100 m s. m., 16. VI. 1925.

Jól egyezik a *S. sideritioides*-sel, de kelyhe kopaszabb, csak a kehely alján van kevesebb serteszőr. A *S. leucoglossa* Gris. kelyhe még kopaszabb, alján egyetlen serteszőr sincs s amellet a *S. leucoglossa* kelyhe sokkal kisebb, mint azt a *Dimonie* által az Athos hegyen gyűjtött példány alapján megállapíthattam.

Stachys sideritioides C. Koch f. **longibracteata** Nyár. f. n.

Omnibus verticillis longe bracteatis, bracteis verticillis 2—3 × longioribus, apice inflorescentiae saepe comoso. Hab. Dobrogea, distr. Constanța. In collibus siccis supra pagum Murfatlar, alt. cca 50—80 m s. m., colo calc, 24. VI. 1296.

Salvia austriaca Jacq. var. **perlanata** Nyár. v. n.

A typo differt: Calyce majore, post anthesim usque ad 1 cm longo, 7—9 mm lato, una cum axi inflorescentiae, bractea et calyce dense et longe lanuginosa. Foliis subtilus cinereo-tomentosis, demum calvescentibus.

Hab. Dobrogea, distr. Caliacra. 1. colline „Movila“ prope pagum Ghiaursuiuciu, alt. cca 110 m s. m., 14. VI. 1925; 2. In campis litoralibus inter pagos Caiabeikiöi et Sürtükiöi, alt. cca 40—50 m s. m., 14. VII. 1923.

Salvia cernavodae Nyár = **nutans** × **villicaulis** hybr. n.

25—35 cm alta. Foliis basalibus et caulinis inferioribus appropinquatis, summum mediis uniparibus. Ramis brevibus, ad apicem caulis solum 1—2 paribus. Caule, petiolis, nervis laminae calycibusque ± lanuginosis.

Foliis inferioribus petiolatis, basi cordatis, oblongo-ovatis vel triangularibus, subtilus velutino-pubescentibus, caulinis ovato-lanceolatis, sessilibus vel brevissime petiolatis, subcordatis vel rotundatis, interdum fere subamplexicaulibus. Racemis 3—6, densis, 5—6 cm longis, paulo nutantibus. Floribus inter parentes mediis, calyce abundanter vel paulo hirsuto variante.

Hab. Dobrogea, Distr. Constanța. 1. Ad ripam Danubii, prope pagum Cernavoda, alt. cca 40 m s. m., solo loess., 25. V. 1930; 2. In pratis steppacies ad cacum. inter pagos Chrislic et Iârgușor (Pazarli), alt. cca 150 m s. m., solo hum., 26. V. 1930.

A *S. villicaulis*-ra vall a szár gyapjas szőrözete a levelek tövével, valamint a levelek ± keskenyebb szabása. A *S. nütans*

ta n s-ra mutat a kevés levél, ezek szíves válla és a kissé bókoló fürtök.

Salvia villicaulis Borb. ssp. **babadagensis** Nyár. ssp. n.

A typo differt: paulo ramosa, foliis oblongo-ovatis vel ovato-lanceolatis, ± petiolata et bractea calyce longiore. Hab. Dobrogea, distr. Tulcea. In graminosis „Churum Tarla“ in silvis „Pădurea Babadagului“ supra pagum Babadag, ubi etiam *Sophora Jaubertii* Spach. (*Goebelia alopecuroides* (L.) Buge) crescit. Alt. cca 180—200 m s. m., solo calc-hum., 27. V. 1930.

Ez a szép, — fejlődésének egyes fázisaiban a *Stachys silvatica*-ra, emlékeztető — növény nem tekinthető hybridnek, amint azt eleinte gondoltam, noha egy *silvatica* × *villicaulis* kombinációhoz hasonló. Murváii virágzás előtt pikkelyszerűen fedik a füzért. A t y p u s-ból való eltérése valószínűleg az erdei életmód behatásának következménye.

Linaria sicularum Nyár* = **angustissima** × **genistifolia?** hybr. n.

Linariae Kocianovichii valde similis, sed ab ea tamen bene differt laciniis calycis obtusis et anguste membranaceis (character L. angustissimae), et floribus minoribus, tantum 10—11 mm longis (character L. genistifoliae). Hab. Transsilvania. In pratis circa pagum Csiksztkirály, alt. cca 655 m s. m., 15. VII. 1925.

Szára magas, vastag, merev, fent sátorozóan elágazó. Főszár levelei elég merevek, 3 érűek, 5—6 mm szélesek. A *L. vulgaris*-hoz a kehely és virág alkotásán kívül széles, kemény levelei miatt nem osztható. A *L. angustissima*-hoz túl erős merev szára és széles merev levelei miatt nem tehető.

Linaria Kocianovichii Asch. f. **mollifolia*** Nyár. f. n.

A typo differt: foliis aliquomodo mollioribus, ± angustioribus (4—5 mm latis) apice non tantopere longe et subtiliter acuminatis. Planta f. stenophylla Simk a planta nostra foliis rigidis et subtile-acuminatis differt.

Hab. Transsilvania, comit. Háromszék. Ad specum „Torjai büdös“ supra pagum Torja, alt. cca 1080 m s. m., 18. VIII. 1925.

Gnaphalium uliginosum L. var. **strictum** Nyár. v. ampl.

Caulibus erectis rigidisve, ramis brevibus debilibusque, superioribus ad axem adpressis, raro sub medio ramosis, ramis semper erectis. Inflorescentia racemosa, saepe ad apicem axis conferta. Habitus plantae impressionem hybridae G. silvatici × uliginosi facit.

Hab. Transsilvania, comit. Udvarhely. Ad rivum Súlyomkőpatak, loco „Diói borvízcsorgókő“ dicto, supra pagum Korond, alt. cca 610—720 m s. m., solo andez.-tuff., 22. VIII. 1929.

* Solum nom. in Scripta Bot. Mus. Transs. I. (1942) p. 48 sub *L. siculina*.

Erigeron Hülsénii Vatke = **acer** × **canadensis**.

100—113 cm altus. Cum anthodiis paulo majoribus, radiis lilacinis et foliis latoribus integerrimisque E. acris admonet. Sed caulibus scopaeformibus, e medio densissime ramificatis, ramis multicapitulis (8—10) E. canadensi similis. Hab. Banatus, comit. Krassó-szörény. In valle Riu alb supra pagum Örményes, alt. cca 460 m s. m., 25. VII. 1930.

Hypochoeris uniflora Vill. f. **angustifrons** Nyár. f. n.

Foliis inferioribus angustis, 9—14 × longioribus quam latis.

Hab. Transilvania, in mtibus Retezát. 1. Circa lacum Tăul negru, alt. cca 2045—2160 m s. m., 6. VIII. 1928; 2. In monte Vrf. Gropica, parte sinist. rivi Riu mare, alt. cca 1750—1800 m s. m., 27. VII. 1930. (1. ábra 14 fig; 13. fig. = typus).

Hypochoeris uniflora Vill. f. **sinuosifrons** Nyár. f. n.

Foliis profunde sinuato-dentatis. Transsilvania, in montibus Fogarasensibus. In monte Tresznica supra pagum Bráza, alt. cca 1900 m s. m. (1. ábra 12 fig).

Crepis biennis L. ssp. **subalpina** Nyár. ssp. n.

Planta relative humilis, profunde et saepe a basi ramificata, late-corymbosa, internodiis brevibus, ramis elongatis. Capitulis floriferis, nec-non fructiferis typo fere duplo majoribus.

Hab. Muntenia distr. Prahova. In declivibus graminosis montis Piatra ars ad marginem superiorem silvae in mtibus Bucegi. Alt. cca 1300 m s. m., solo calc-hum., 10. VIII. 1929. et VII. 1931.

* * *

Az adatok összeállítása készült a kolozsvári Tud.-egyetem Növényrendszertani Intézet és Erdélyi Múzeum Növénytárában.